

Διδακτική πρόταση αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. στο μάθημα της ιστορίας Γ΄ Γυμνασίου, στην ενότητα 31: Τα αίτια, η έκρηξη και τα μέτωπα του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου

Αγγελική Φραιδάκη¹, Καλλιόπη Χατζάκη²
mmarak@cs.teicrete.gr, fotis@staff.teicrete.gr

¹Γυμνάσιο Γαζίου, ²Γυμνάσιο Γουβών

Περίληψη

Η εγκατάσταση διαδραστικών πινάκων τα τελευταία τέσσερα χρόνια σε αρκετές σχολικές αίθουσες δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό για διαδραστικές ηλεκτρονικές παρουσιάσεις, που σε συνδυασμό με την επαγωγικο-διαλογική διδασκαλία διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών και κρατούν αμείωτη την προσοχή τους σε όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας. Η ανάθεση επίσης εργασιών για το σπίτι σε ομάδες, που απαιτούν αναζήτηση πληροφοριών από το διαδίκτυο, σχετικών με το μάθημα που διδάχτηκαν, αναπτύσσουν την πρωτοβουλία, την αυτενέργεια, τη συνεργασία και καλλιεργούν την κριτική ικανότητα των παιδιών. Στο παρόν άρθρο θα παρουσιάσουμε μία τέτοια μορφή μικτής μάθησης που στηρίζεται στην επαγωγικο-διαλογική μέθοδο διδασκαλίας και στην ομαδοσυνεργατική και προϋποθέτει τη χρήση υπολογιστών, διαδραστικών πινάκων και διαδικτύου. Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση, λόγω της πρακτικής χρήσης της, εφαρμόστηκε σε διάφορες ενότητες στην Ιστορία της Γ΄ τάξης Γυμνασίου. Στο συγκεκριμένο άρθρο θα παρουσιάσουμε ενδεικτικά την εφαρμογή της στην ενότητα 31: «Τα αίτια, η έκρηξη και τα μέτωπα του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου».

Λέξεις κλειδιά: Διαδραστική ηλεκτρονική παρουσίαση, επαγωγικο-διαλογική μέθοδος, ομαδοσυνεργατική, μικτή μάθηση, ηλεκτρονικοί υπολογιστές-διαδίκτυο.

Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι η διδασκαλία των σχολικών μαθημάτων και κυρίως της Ιστορίας με τη χρήση του διαδραστικού πίνακα αποκτά ζωντάνια και παραστατικότητα. Το πλήθος, η εναλλαγή και η ποικιλία ακουστικών και οπτικών ερεθισμάτων αυξάνει τη μαθητική προσοχή (Καλόγηρος & Σμυρναίος, 2012; Borich, 2004). Εικόνες, βίντεο, προφορικές και γραπτές μαρτυρίες, χάρτες, πίνακες, γραφικές παραστάσεις σχηματοποιούν τη γνώση, τοποθετούν το μαθητή στο χώρο και στο χρόνο, διευκρινίζουν και αναλύουν όρους και έννοιες, αναβιώνουν τα ιστορικά γεγονότα. Έτσι βοηθούν στην αφομοίωση και κατάκτηση της ιστορικής γνώσης, διεγείρουν προβληματισμούς, οξύνουν την κριτική σκέψη, ευαισθητοποιούν, μεταδίδουν αξίες και συμβάλλουν στην ψυχοπνευματική καλλιέργεια του μαθητή (Χατζηλάκος, 2005; Λαφατζή, 2005).

Καθοριστικός είναι ο ρόλος του διδάσκοντα στη μαθησιακή διαδικασία, ο οποίος καλείται να επιλέξει το θεμελιώδες, το γόνιμο, το ουσιαστικό, το ενδιαφέρον, το κατάλληλο για την ηλικία των μαθητών. Εφαρμόζοντας την επαγωγικο-διαλογική μορφή διδασκαλίας διατυπώνει με σαφήνεια και απλότητα ερωτήσεις, που βασίζονται στα οπτικοακουστικά μέσα και τις πηγές. Οι ερωτήσεις του δεν έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα, αλλά με φυσική διαδοχή οικοδομούν ένα εξελισσόμενο διάλογο, στον οποίο εμπλέκονται σιγά-σιγά όλοι οι μαθητές, ακόμη και οι πιο αδιάφοροι, στρέφοντας σταδιακά την προσοχή τους σε ζητήματα που απαιτούν μεγαλύτερη εμβάθυνση και προβληματισμό (Ματσαγγούρας, 1998; 2005). Έτσι κινητοποιούν την κριτική ικανότητα των μαθητών και συμβάλλουν στη διάπλαση σκεπτόμενων κριτικά μελλοντικών πολιτών.

Η μαθησιακή διαδικασία συνεχίζεται με την κατανομή των κατ'οίκον εργασιών σε ομάδες των πέντε ατόμων. Ο διδάσκων έχοντας πετύχει να κεντρίσει το ενδιαφέρον των

μαθητών, να τους προβληματίσει και να τους γεννήσει ερωτήματα, ωθεί στη δεύτερη αυτή φάση τους μαθητές του να βρουν οι ίδιοι απαντήσεις στα ερωτήματά τους σε άλλες πηγές πληροφόρησης, εκτός σχολικού βιβλίου. Η διδακτική αυτή προσέγγιση είναι σύμφωνη με την κοινωνική θεωρία ανάπτυξης του Vygotsky (Vygotsky, 1978). Έτσι οι μαθητές αναλαμβάνουν να διερευνήσουν τα αίτια και τα αποτελέσματα ενός σημαντικού γεγονότος, να μελετήσουν πηγές, να καταγράψουν τις θέσεις που υποστηρίζονται σ' αυτές, να τις σχολιάσουν, να συγκεντρώσουν περισσότερες πληροφορίες για πρόσωπα και γεγονότα, να διασταυρώσουν απόψεις, να κάνουν συγκρίσεις, να εκπονήσουν διαθεματικές εργασίες. Με άλλα λόγια στο διερευνητικό αυτό στάδιο της μαθησιακής διαδικασίας οι μαθητές καλούνται να εμβαθύνουν στην ιστορική γνώση, να αντιμετωπίσουν με κριτική ματιά το παρελθόν και να προβληματιστούν για το παρόν (Κόκκινος, 1998; Μαυροσκούφης, 2005). Η κύρια πηγή άντλησης στοιχείων είναι το διαδίκτυο και η διδακτική μέθοδος που εφαρμόζεται στη φάση αυτή της μαθησιακής διαδικασίας είναι η ομαδοσυνεργατική, που προάγει τη συνεργασία και την αλληλεγγύη, ωθεί στην αυτενέργεια, συμβάλλει στη δημιουργία αυτόνομου, υπεύθυνου, δημιουργικού, συνεργάσιμου και δημοκρατικού ανθρώπου και καλλιεργεί μεταγνωστικές δεξιότητες στο μαθητή (Ματσαγγούρας, 2008).

Ο εκπαιδευτικός δεν περιορίζεται μόνο στην παρώθηση. Φροντίζει με κατάλληλα φύλλα εργασίας που μοιράζει σε κάθε ομάδα να δίνει στους μαθητές του κατευθυντήριες οδηγίες σχετικές με τον τρόπο συλλογής και επεξεργασίας του υλικού, τον τρόπο εξαγωγής συμπερασμάτων και παρουσίασής τους. Οι εργασίες εκπονούνται στα σπίτια των μαθητών και παρουσιάζονται στην τάξη σε ηλεκτρονική μορφή.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι δύο μορφές μάθησης (εκπαίδευση στην τάξη με την καθοδήγηση του καθηγητή και e-learning δραστηριότητες εκτός τάξης χωρίς την παρουσία του καθηγητή) αλληλοσυμπληρώνονται και γι' αυτό η συνδυαστική τους χρήση (Blended Learning) θεωρείται κατάλληλη για μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική διδασκαλία (Singh, 2003).

Διδακτικό σενάριο

Ταυτότητα

Τάξη: Γ' Γυμνασίου

Γνωστικό Αντικείμενο: Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία

Διδακτική ενότητα: 31. Τα αίτια, η έκρηξη και τα μέτωπα του Α' Παγκόσμιου πολέμου, σελ.89-91

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες

Χώρος διεξαγωγής: Σχολική αίθουσα και «εν οίκω»

Προϋποθέσεις υλοποίησης του σεναρίου

Εκπαιδευτικός και μαθητές πρέπει να γνωρίζουν:

- Ένα πρόγραμμα παρουσιάσεων, όπως Microsoft Office PowerPoint ή Open Office Impress.
- Ένα κειμενογράφο, όπως Microsoft Office Word ή Open Office Writer.
- Γνώσεις χρήσης διαδικτύου.
- Ένα φυλλομετρητή, όπως Internet Explorer ή Firefox.
- Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email).

Εργαλεία-μέσα διδασκαλίας

- Σχολικό εγχειρίδιο σε ηλεκτρονική μορφή.
- Φύλλα εργασίας.
- Επεξεργαστής κειμένου.
- Λογισμικό παρουσίασης.
- Πρόσβαση σε διαδίκτυο.
- Φυλλομετρητής.
- Βιντεοπροβολέας.
- Λογαριασμοί σε πάροχο ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (Gmail, Hotmail κτλ).

Στόχοι διδακτικοί

Γενικοί

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- να εμπλακούν στη μαθησιακή διαδικασία
- να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους.
- να τεκμηριώσουν τις απόψεις τους.
- να αναπτύξουν δημιουργικό και γόνιμο διάλογο μεταξύ τους.
- να καλλιεργήσουν την κριτική ικανότητα και επαγωγική σκέψη.
- να συνεργαστούν αποτελεσματικά μεταξύ τους.
- να αυτενεργήσουν και να καλλιεργήσουν την υπευθυνότητα και τη δημιουργικότητα.
- να αποκτήσουν μεταγνώστικές δεξιότητες.
- να ασκηθούν στη διατύπωση της σκέψης γραπτά και προφορικά.
- να ασκηθούν στην αξιολόγηση, ανάλυση και ερμηνεία διαφορετικών ιστορικών πηγών, γραπτών και οπτικοακουστικών.

Ειδικοί

- Οι μαθητές επιδιώκεται:
- να κατανοήσουν τα αίτια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.
- να γνωρίσουν τα αντίπαλα στρατόπεδα, τις κύριες φάσεις και την έκβαση του πολέμου.
- να εμβαθύνουν στους παράγοντες που συνέβαλαν στην ήττα των Κεντρικών Δυνάμεων.
- να ευαισθητοποιηθούν και να προβληματιστούν πάνω στις ολέθριες συνέπειες του πολέμου.
- να αντιληφθούν τα ολέθρια αποτελέσματα από τη λανθασμένη χρήση των επιστημονικών επιτευγμάτων.
- να εντοχθούν τα αντιπολεμικά και φιλειρηνικά τους αισθήματα.

Τεχνολογικοί

- να ασκηθούν στη χρήση ειδικών λογισμικών που υποστηρίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία και του διαδικτύου.
- να ασκηθούν στην εύρεση ιστορικών πηγών και πολυτροπικών κειμένων, καθώς και στη δημιουργία των τελευταίων με τη βοήθεια των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.).
- Γενικότερα, να εκτιμήσουν τη συμβολή των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία της μάθησης.

Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης

Στην ενότητα 31 της Ιστορίας Γ' Γυμνασίου αναλύεται ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. Τα δομικά στοιχεία της ενότητας είναι τα ακόλουθα:

- Τα αίτια και η αφορμή του πολέμου.
- Οι συμμαχίες που διαμορφώθηκαν πριν και μετά την έναρξή του.
- Τα κύρια μέτωπα του πολέμου.
- Οι κύριες φάσεις του.
- Η έκβαση του πολέμου.
- Ο απολογισμός του πολέμου.

Η μαθησιακή διαδικασία πραγματοποιήθηκε σε 2 φάσεις:

Α' φάση μαθησιακής διαδικασίας (ένα συνεχές δίωρο εντός τάξης με την καθοδήγηση του καθηγητή): Ο καθηγητής ξεκινά τη διδασκαλία του προβάλλοντας στο διαδραστικό πίνακα τις τρεις γραπτές πηγές του βιβλίου που αναφέρονται στα αίτια του Α' Παγκόσμιου πολέμου. Τα βήματα που ακολουθεί στην αξιοποίηση των πηγών είναι τα εξής:

- Ανάγνωση πηγής από το διδάσκοντα.
- Ολιγόλεπτος αναστοχασμός από τους μαθητές.
- Απορίες-Διευκρινίσεις όρων, όπως ιμπεριαλισμός, εθνικισμός, милитарισμός.
- Ερωτήσεις που συμβάλλουν προοδευτικά στην κατανόηση του περιεχομένου των πηγών:
 1. Σύμφωνα με την πηγή 1, πώς αντιμετώπιζαν το πρόβλημα της υπερπαραγωγής τα βιομηχανικά αναπτυγμένα κράτη;
 2. Τι κλίμα επικρατούσε στις σχέσεις των βιομηχανικά αναπτυγμένων κρατών και πού οδηγούνταν οι σχέσεις τους, σύμφωνα με το συγγραφέα της πηγής 1;
 3. Ποια κράτη πρωτοστατούσαν στο διεθνή οικονομικό ανταγωνισμό; (πηγή 1)
 4. Σύμφωνα με την πηγή 2, σε τι μετατράπηκε το εθνικό συναίσθημα των ευρωπαϊκών λαών και πώς επηρέασε τις μεταξύ τους σχέσεις;
 5. Στην πηγή 3 γιατί ο συγγραφέας λέει ότι δέκα εβδομάδες εκπαίδευσης στο στρατόπεδο τούς επηρέασαν πιο βαθιά από δέκα χρόνια πολέμου;
- Ερωτήσεις προβληματισμού και κρίσεως, στις οποίες προχωρά σταδιακά ο καθηγητής:
 1. Με ποια σημασία χρησιμοποιείται ο όρος «εθνικισμός» σήμερα; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
 2. Πώς κατά τη γνώμη σας επηρέασε το αξιακό σύστημα των ανθρώπων ο υπερτονισμός των στρατιωτικών αξιών που καλλιιεργήθηκε πριν από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο;

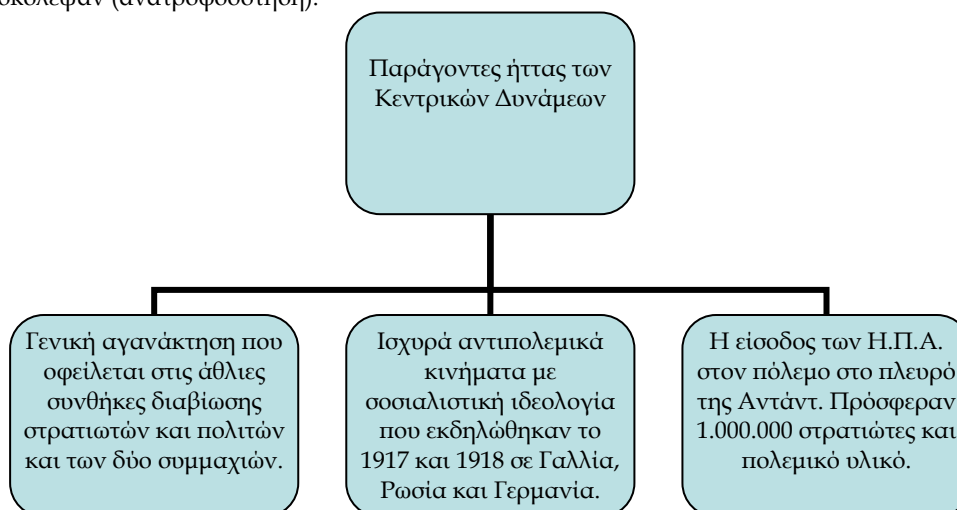
Με ερέθισμα τις παραπάνω ερωτήσεις αναπτύσσεται επικοινωνιακός διάλογος στην τάξη. Τα παιδιά εκφράζουν ελεύθερα και τεκμηριωμένα τις απόψεις τους, εμβαθύνουν στα αίτια του Α' Παγκόσμιου Πολέμου, κάνουν τους ανάλογους συνειρμούς με το σήμερα και προβληματίζονται για το μέλλον.

Στη συνέχεια ο καθηγητής προχωρά στην αφορμή του πολέμου, στις συμμαχίες και τα μέτωπα. Αυθεντικές φωτογραφίες του Αυστριακού διαδόχου και αναπαράστασεις της δολοφονίας του, χάρτες, όπου με την αυτόματη αλλαγή του χρωματισμού των χωρών (animation) δηλώνονται οι στρατιωτικοί συνασπισμοί και τα μέτωπα του πολέμου, πίνακες που δείχνουν τις μετακινήσεις των χωρών από τον ένα συνασπισμό στον άλλο, εικόνες από τα χαρακώματα του πολέμου εναλλάσσονται μπροστά στα μάτια των παιδιών. Οι εικόνες, οι πίνακες και οι χάρτες μιλούν από μόνοι τους. Η ιστορία με τη βοήθεια της τεχνολογίας ξαναζωντανεύει. Τα παιδιά με ζωηρό ενδιαφέρον παρατηρούν και εκφράζουν τις απορίες τους (π.χ. *Για ποιους λόγους ο Βόνιος εθνικιστής δολοφόνησε τον Αυστριακό διάδοχο; Γιατί η Ιταλία εγκατέλειψε τις Κεντρικές Δυνάμεις και προσχώρησε στην Αντάντ; Γιατί η Ελλάδα καθυστέρησε να*

μπει στον πόλεμο»). Προβληματίζονται, σχολιάζουν, συζητούν για τις συνθήκες ζωής στα χαρακώματα και αντιλαμβάνονται τη φρίκη του πολέμου.

Ο καθηγητής συνεχίζει με τις πολεμικές επιχειρήσεις. Κατά τη διάρκεια της αφήγησης στο διαδραστικό πίνακα της τάξης οπτικοακουστικές εικόνες διαδέχονται η μια την άλλη. Προβάλλονται τα πρώτα θωρακισμένα οχήματα που χρησιμοποιήθηκαν το 1916 στη μάχη του Σομ, τα πρώτα βομβαρδιστικά αεροπλάνα, τα πρώτα υποβρύχια, στρατιώτες με αντισφύζιογόνες μάσκες λόγω της ρίψης τοξικών αερίων που χρησιμοποιήθηκαν πρώτη φορά στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, φλογόβολα, πολυβόλα. Οι μαθητές παρατηρούν, σχολιάζουν, προβληματίζονται για την αλόγιστη χρήση των επιστημονικών-τεχνολογικών επιτευγμάτων και αναρωτιούνται αν τελικά η επιστήμη τίθεται στην υπηρεσία του πολέμου ή της ειρήνης.

Καθώς ο καθηγητής αφηγείται τα στάδια εξέλιξης του πολέμου, επιμένει σ' εκείνα τα γεγονότα που επηρέασαν την έκβασή του. Στο σημείο αυτό ο καθηγητής προβάλλει οργανόγραμμα (Σχήμα 1) στο διαδραστικό πίνακα και ζητά από τους μαθητές να συμπληρώσουν τα τρία κουτιά του οργανογράμματος με τους παράγοντες που συνετέλεσαν στην ήττα των Κεντρικών Δυνάμεων. Τα οργανογράμματα κατευθύνουν τη σκέψη και βοηθούν στη σχηματοποίηση, δόμηση και εμπέδωση της γνώσης. Εάν ο καθηγητής διαπιστώσει αδυναμία εκ μέρους των μαθητών να ανταποκριθούν, εξηγεί ξανά με αναπροσαρμοσμένη μέθοδο στις ανάγκες των μαθητών τα σημεία εκείνα που τους δυσκόλεψαν (ανατροφοδότηση).

Σχήμα 1. Παράδειγμα Οργανογράμματος.

Η διδασκαλία ολοκληρώνεται με τον απολογισμό του πολέμου, ο οποίος ανατίθεται ως εργασία κατ' οίκον σε 4 ομάδες των 5 ατόμων. Οι ομάδες είναι παιδαγωγικώς ορθό να χαρακτηρίζονται από ανομοιογένεια, δηλαδή να αποτελούνται από καλούς και αδύνατους μαθητές, ώστε οι δεύτεροι να έχουν την απαραίτητη βοήθεια και υποστήριξη από τους πρώτους, όπου τη χρειάζονται, μια και η εργασία εκπονείται στο σπίτι χωρίς την επίβλεψη του εκπαιδευτικού. Η κατανομή των εργασιών γίνεται λαμβάνοντας υπόψη ο διδάσκων τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Στο συγκεκριμένο θέμα μοιράζει φύλλα εργασίας στις εξής ομάδες:

- Η πρώτη ομάδα αναλαμβάνει να διερευνήσει σε ηλεκτρονικές πηγές και να καταγράψει ανά χώρα τον αριθμό των θανόντων στρατιωτών και των νεκρών αμάχων πολιτών από βομβαρδισμούς, πείνα και επιδημίες καθώς και των ανάπηρων. Για τη διευκόλυνση των μαθητών ο καθηγητής υποδεικνύει χρήσιμες ιστοσελίδες, όπου μπορούν να ανατρέξουν για την ανεύρεση σχετικών πληροφοριών:
http://en.wikipedia.org/wiki/World_War_I_casualties,
http://el.wikipedia.org/wiki/Α΄_Παγκόσμιος_Πόλεμος,
http://el.wikipedia.org/wiki/Απώλειες_κατά_τον_Α΄_Παγκόσμιο_Πόλεμο.
- Η δεύτερη ομάδα αναλαμβάνει να διερευνήσει σε ηλεκτρονικές πηγές και να καταγράψει ανά χώρα τις πολεμικές αποζημιώσεις που επιβλήθηκαν στους ηττημένους από τους νικητές, καθώς και τα χρέη των νικητών προς τις Η.Π.Α. Για το σκοπό αυτό ο καθηγητής συστήνει τις ιστοσελίδες:
http://en.wikipedia.org/wiki/World_War_I_reparations,
http://greek.greek.enacademic.com/214595/επιανορθώσεις_πολεμικές.
- Η τρίτη ομάδα αναλαμβάνει να διερευνήσει σε ηλεκτρονικές πηγές και να καταγράψει τις πόλεις που καταστράφηκαν από βομβαρδισμούς κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου. Χρήσιμες ιστοσελίδες είναι οι ακόλουθες:
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_French_villages_destroyed_in_World_War_I,
http://en.wikipedia.org/wiki/Strategic_bombing_during_World_War_I,
<http://www.greatwar.co.uk/ypres-salient/town-ieper.htm>.
 Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν κι άλλες πηγές, τις οποίες πρέπει να αναφέρουν στην εργασία τους.
- Η τέταρτη ομάδα αναλαμβάνει να μελετήσει τα δεδομένα των τριών παραπάνω ομάδων, αφού τα λάβει με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, και να εξάγει με βάση αυτά συμπεράσματα για τις συνέπειες του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου στην οικονομία και στην κοινωνία.

Β΄ φάση μαθησιακής διαδικασίας (εκπόνηση ομαδικών εργασιών εν οίκω και παρουσίασή τους την τρίτη διδακτική ώρα): Στη φάση αυτή της μαθησιακής διαδικασίας οι μαθητές, όπως ομολογούν οι ίδιοι και αποδεικνύουν οι καλοφτιαγμένες εργασίες τους, δουλεύουν οργανωμένα, συντονισμένα και συνεργάζονται άψογα μεταξύ τους. Επιδίδονται με ενθουσιασμό και ζήλο στη διερεύνηση, συλλογή και οργάνωση του ιστορικού υλικού από το διαδίκτυο. Οι δυνατότητες που τους προσφέρει το διαδίκτυο στην αναζήτηση και εξεύρεση στοιχείων είναι τεράστιες (Κορδάκη, 2000). Κατεβάζουν σχετικά με το θέμα άρθρα, επισκέπτονται σχετικές ιστοσελίδες, ανακαλύπτουν άφθονο οπτικοακουστικό υλικό (προφορικές μαρτυρίες, φωτογραφίες εποχής, ντοκιμαντέρ, ταινίες ιστορικού περιεχομένου, πρωτότυπο αρχαιακό υλικό). Ακολουθεί η μελέτη και η σύνθεση των ιστορικών στοιχείων και η εξαγωγή και η καταγραφή συμπερασμάτων. Η παρουσίαση των εργασιών γίνεται με ηλεκτρονικά μέσα στην ολομέλεια της τάξης την τρίτη διδακτική ώρα. Μετά την παρουσίαση ακολουθεί ελεύθερη συζήτηση, όπου οι μαθητές εκφράζουν τεκμηριωμένα τις απόψεις τους και τον προβληματισμό τους για τις ολέθριες συνέπειες του πολέμου. Μέσα από τη φρίκη του πολέμου συνειδητοποιούν την αξία της ειρήνης και η συζήτηση επεκτείνεται στους τρόπους ειρηνικής επίλυσης των διαφορών μεταξύ των κρατών και στους διεθνείς οργανισμούς (ΚΤΕ και ΟΗΕ) που θεσμοθετήθηκαν για το σκοπό αυτό. Έτσι το σενάριο αποκτά διαθεματική διάσταση. Γίνεται σύνδεση με Νεοελληνική Γλώσσα και Κοινωνική Πολιτική Αγωγή. (Χατζημιχαήλ, 2010).

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών από τον καθηγητή γίνεται καθ' όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας με κατάλληλα διατυπωμένες ερωτήσεις που σχετίζονται με τις οπτικοακουστικές και γραπτές πηγές και αποσκοπούν στο να ελέγξουν το βαθμό κατανόησης και εμπέδωσης της ιστορικής γνώσης, την κριτική ικανότητα των μαθητών και την ικανότητά τους να διατυπώνουν τις απόψεις τους και να τις στηρίζουν με επιχειρήματα. Επίσης η αξιολόγηση πραγματοποιείται και με φύλλα εργασίας που μοιράζει ο διδάσκων για το σπίτι. Μέσω των εργασιών που απαιτούν τη χρήση ΤΠΕ αξιολογούνται οι ικανότητες των παιδιών: να βρίσκουν και να επιλέγουν την ιστορική γνώση, να την οργανώνουν, να την αναλύουν και να τη συνθέτουν, να την αξιολογούν. Ταυτόχρονα συντελείται και αυτοαξιολόγηση των μαθητών, αφού οι ίδιοι αποκτούν επίγνωση των γνώσεων και των ικανοτήτων τους (αυτογνωσία), γεγονός που συμβάλει στη καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων (Τσιρίκος, 2010). Στην τελευταία φάση της διδασκαλίας, όπου παρουσιάζουν οι μαθητές τις εργασίες τους, πραγματοποιείται ετεροαξιολόγηση της μιας ομάδας από την άλλη. Συμπερασματικά με την αξιολόγηση εκπαιδευτικός και μαθητές διαπιστώνουν το βαθμό της πραγματοποίησης των στόχων τους και εντοπίζουν τα αδύνατα σημεία τους, για να επανέλθουν και να τα βελτιώσουν (ανατροφοδότηση).

Συμπεράσματα

Η εφαρμογή της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης στη διδασκαλία της Ιστορίας είχε ικανοποιητικά αποτελέσματα τόσο για τους μαθητές όσο και για τον καθηγητή. Συγκεκριμένα:

- Με τη χρήση των ΤΠΕ το μάθημα απέκτησε ζωντάνια και παραστατικότητα. Ο πλούτος, η ποικιλία και η εναλλαγή των μαθησιακών ερεθισμάτων που προβάλλονταν στο διαδραστικό πίνακα συνεπήραν την τάξη και κέρδισαν την πρόθυμη εμπλοκή ακόμα και των πιο αδιάφορων μαθητών.
- Η μικτή μάθηση, που εφαρμόστηκε στο διδακτικό αυτό σενάριο, ήταν μία προσέγγιση που συνδύασε εκπαιδευτικές τεχνικές που ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών και του συγκεκριμένου σχολείου. Προσφέροντας δυνατότητα επιλογών σε διδακτικές μεθόδους που αναπροσαρμόζονται κάθε φορά στο διδακτικό χρόνο, στα τεχνολογικά μέσα που διαθέτει το κάθε σχολείο, στις απαιτήσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος, καθώς και στις δυνατότητες, ενδιαφέροντα και ανάγκες των μαθητών, η μικτή μάθηση αποδεικνύεται λειτουργική και αποτελεσματική. Ειδικότερα:
 1. Με την επαγωγικο-διαλογική μέθοδο που εφάρμοσε ο διδάσκων στην Α' φάση της διδασκαλίας αναπτύχθηκε διάλογος δημιουργικός και γόνιμος, όπου τα παιδιά προβληματίστηκαν πάνω στα μεγάλα ζητήματα που ταλανίζουν την ανθρωπότητα (ολέθριες συνέπειες του πολέμου, αλόγιστη χρήση των επιστημονικών επιτευγμάτων) και εξέφρασαν ελεύθερα και τεκμηριωμένα τις απόψεις τους.
 2. Ασκήθηκαν στην ερμηνεία και ανάλυση ιστορικών πηγών, οπτικοακουστικών και γραπτών, όξυναν την κριτική τους ικανότητα, εμβάθυναν στην ιστορική γνώση και απέκτησαν ιστορική συνείδηση.
 3. Η ανάθεση σε ομάδες στη Β' φάση διδασκαλίας είχε σαν αποτέλεσμα την καλλιέργεια της συνεργασίας μεταξύ τους που οδήγησε στην ανάπτυξη και σύμφιξη των διαμαθητικών σχέσεων. Ανέλαβαν πρωτοβουλία, αυτενέργησαν, καλλιέργησαν την υπευθυνότητα και δημιουργικότητα, καθώς και μεταγνωστικές δεξιότητες. Ασκήθηκαν στην εύρεση, οργάνωση, ανάλυση, σύνθεση και αξιολόγηση του ιστορικού υλικού. Αντάλλαξαν ιδέες και απόψεις μεταξύ τους

(αλληλεπίδραση). Η πλοήγηση στο διαδίκτυο, όπως ομολόγησαν οι ίδιοι, ήταν ένα ταξίδι συναρπαστικό στον κόσμο της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας.

Αναφορές

- Borich, G. D. (2004). *Effective teaching methods*, 5th ed. Upper Saddle River: Pearson.
- Singh, H. (2003). Building effective blended learning programs. *Issue of Educational Technology*, 43(6), 51-54.
- Vygotsky, L. (1978) *Mind in Society*. Cambridge: Harvard University Press.
- Καλόγηρος, Β. & Σμυρναίος, Α. (2012). Το μάθημα της ιστορίας και οι μαθητές. Στάσεις και προβλήματα. *Τα Εκπαιδευτικά*, τχ. 103-104, 71-88.
- Κόκκινος, Γ. (1998). *Από την ιστορία στις ιστορίες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κορδάκη, Μ. (2000). *Διδακτική της Πληροφορικής: Η Πληροφορική ως αντικείμενο και ως εργαλείο μάθησης. Μια κοινωνικο-γνωστική προσέγγιση*. Πανεπιστήμιο Πατρών, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής, Πάτρα, 2000.
- Λαφατζή, Ι. (2005). *Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη.
- Ματσαγγούρας, Η. (1998). *Στρατηγικές διδασκαλίας: Από την πληροφόρηση στην κριτική σκέψη*. Αθήνα : εκδ. Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. (2005). *Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη Διδακτική Πράξη*, τόμος 2. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρη, 2008.
- Μαυροσκούφης, Δ.. Κ. (2005). *Αναζητώντας τα ίχνη της ιστορίας: ιστοριογραφία, διδακτική μεθοδολογία και πηγές*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Τσιφτίκος, Γ. (2010). Οι μεταγνωστικές δεξιότητες των μαθητών στα αναλυτικά προγράμματα και στις διδακτικές προσεγγίσεις στην Δευτεροβάθμια Επαγγελματική και Τεχνολογική Εκπαίδευση. *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω»*, (σ. 1-7), 7-9 Μαΐου 2010.
- Χατζηλάκος, Θ. (2005). Τι τους κάνουμε τους υπολογιστές στα σχολεία - πρακτικός οδηγός για μη βολεμένους εκπαιδευτικούς. *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη σχολική πραγματικότητα. Η εμπειρία του ΕΑΙΤΥ*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Χατζημιχαήλ, Μ. (2010). Η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα της διαθεματικής προσέγγισης στη διδακτική πρακτική, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 16, 212-225.